

ВИСНОВОК
на проект Закону України "Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо посилення відповідальності за незаконні дії з платіжними інструментами та іншими засобами доступу до банківських рахунків)"

З метою уніфікації кримінальної відповідальності та припинення проявів шахрайства з документами на переказ та іншими засобами доступу до банківських рахунків, обладнанням для їх підроблення, а також для розвитку електронної комерції в Україні у законопроекті пропонується внести до Кримінального кодексу України (далі – КК) низку змін, зокрема: 1) викласти в новій редакції статтю 200 КК "Незаконні дії з платіжними інструментами"; 2) доповнити КК статтями 200-1 "Незаконні дії з обладнанням для підроблення платіжних інструментів, системами дистанційного обслуговування та іншими засобами доступу до банківських рахунків" та 200-2 "Фішинг".

Головне науково-експертне управління, розглянувши поданий законопроект, вважає за необхідне зазначити таке.

1. Пропозиція законопроекту щодо запровадження за вчинення злочину, передбаченого статтею 200 КК, альтернативних видів покарання (позбавлення волі на певний строк, обмеження волі, позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю), на нашу думку, є доцільною, оскільки санкції чинної редакції даної статті передбачають лише покарання у вигляді штрафу. Така "безальтернативність" кримінально-правових санкцій не дозволяє суду при розгляді кримінального провадження обрати найбільш оптимальний вид покарання за вчинення конкретного злочину враховуючи ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного, обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання. Крім того, в разі неможливості сплатити штраф суд може замінити вказаний вид покарання лише на позбавлення волі (оскільки передбачений у санкції статті розмір штрафу перевищує три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян).

Крім того, злочином, передбаченим чинною редакцією статті 200 КК, може бути й створення знарядь, які використовуються для вчинення злочинів проти власності (зокрема, крадіжок і шахрайств), і це має враховуватись при визначенні видів покарань за цей злочин.

Однак у той же час слід звернути увагу, що запропонований у проекті (частина 1 статті 200 КК в редакції проекту) розмір штрафу *від десяти до двадцяти тисяч* неоподатковуваних мінімумів доходів громадян є неспіврозмірним з небезпекою злочинного діяння, що, в свою чергу, порушує один з основних кримінально-правових принципів – співрозмірності покарання вчиненому злочину (частина 2 статті 65 КК).

2. Запропонована у проекті нова редакція статті 200 КК викликає сумніви. По-перше, необґрунтованим виглядає виключення зі складу даного злочину такої складової об'єктивної сторони, як *неправомірний випуск або використання електронних грошей*. Таким чином, у проекті пропонується декриміналізувати ці діяння, однак у доданих до законопроекту супровідних документах не міститься пояснень про причини такої новації.

По-друге, частиною 2 статті 200 КК (в редакції проекту) пропонується встановити кримінальну відповідальність за такі діяння, як *несанкціонований вплив на системи дистанційного обслуговування з метою здійснення несанкціонованих переказів або будь-якої несанкціонованої зміни, спотворення, видалення, доповнення або отримання інформації про перекази, платіжні інструменти, банківські рахунки*. Однак зазначені діяння є нічим іншим, як несанкціонованим втручанням в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку, відповідальність за вчинення якого передбачена статтею 361 КК. Якщо ж ці діяння були вчинені з метою здійснення несанкціонованих переказів грошових коштів, то їх наявності достатніх підстав слід кваліфікувати за частиною 2 статті 361 КК. Тому прийняття проекту у запропонованому вигляді призведе до конкуренції кримінально-правових норм, що значно ускладнить правозастосовну діяльність правоохоронних органів та суду.

3. Новою статтею 200-1 "Незаконні дії з обладнанням для підроблення платіжних інструментів, системами дистанційного обслуговування та іншими засобами доступу до банківських рахунків" КК (в редакції проекту) встановлюється кримінальна відповідальність за *виготовлення, використання, придбання, зберігання, перевезення, збут, пересилання з метою збуту скіммінгових пристроїв, інших технічних засобів, що дають змогу здійснювати підробку документів на переказ, платіжних карток, електронних грошей чи інших засобів доступу до банківських рахунків та/або здійснювати несанкціонований вплив на автоматизоване перетворення, зміну, збір або передачу, видалення або внесення нової інформації на банківський рахунок, в документи на переказ, платіжні картки, електронні платіжні засоби* (частина 1). Проте, зазначені діяння (виготовлення,

придбання, зберігання, перевезення, пересилання знарядь злочину – скіммінгових пристроїв) по суті є готуванням до таких злочинів, як шахрайство, крадіжка або злочину, передбаченого статтею 200 КК. Тому такі діяння, на наш погляд, повинні бути кваліфіковані за відповідними частинами статей 185, 190 або 200 КК з посиланням на статтю 14 КК. До того ж, оскільки вся інформація на банківських рахунках нині існує й зберігається в електронному вигляді, то створення технічних засобів для несанкціонованого доступу до неї або її несанкціонованої зміни являє собою злочин, передбачений статтею 361-1 КК.

4. Пропозиція проекту щодо встановлення кримінальної відповідальності за *"незаконне заволодіння конфіденційними даними Інтернет-користувачів, конфіденційними реквізитами їх платіжних інструментів, інформацією необхідною для входу до систем дистанційного обслуговування, ідентифікуючою інформацією, необхідною для доступу до банківських рахунків, а також спроб такого незаконного заволодіння конфіденційною інформацією шляхом проведення масових розсилок електронних листів, повідомлень в соціальних мережах, розсилок смс-повідомлень, що методами психологічного впливу схиляють отримувача до переходу на відповідні скомпromетовані сайти та введення на них конфіденційної інформації (фішинг), або шляхом введення в оману видаючи себе за осіб, що заслуговують довіри схиляють отримувача до добровільної передачі таких даних, в тому числі і в телефонному режимі (голосовий фішинг)"* (стаття 200-2 "Фішинг" КК в редакції проекту) також є сумнівною та юридично необґрунтованою. Адже за вчинення вказаних діянь чинним КК вже передбачена кримінальна відповідальність у статтях 361 "Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку" та 361-1 "Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут". Якщо ж з допомогою описаних вище дій було здійснено заволодіння чужими матеріальними цінностями, то такі діяння за наявності достатніх підстав повинні кваліфікуватися за сукупністю злочинів, передбачених статтями 200, 185, 190 та 361 або 361-1 КК. Таким чином, чинний КК повною мірою врегульовує питання кримінальної відповідальності за вчинення відповідних злочинних дій.

5. Крім того, у законопроекті вживається низка понять, які не є кримінально-правовими, не мають нормативно-правового визначення в інших законодавчих актах України і використовуються у вузьких професійних колах у якості сленгу (наприклад, скіммінг, скіммінгові пристрої, фішинг). Зауважимо, що використання таких понять у кримінальному законодавстві є неприпустимим, оскільки внаслідок цього унеможлиблюється належна кваліфікація відповідних діянь, а отже і практичне застосування кримінально-правових норм.

6. Звертаємо увагу на те, що у законопроекті відсутні відповідні зміни до статті 216 Кримінального процесуального кодексу України щодо визначення підслідності злочинів, передбачених статтями 200-1 та 200-2 КК (в редакції проекту).

Узагальнюючий висновок: за результатами розгляду в першому читанні законопроект доцільно відхилити.

**Перший заступник
керівника Головного управління**

С.О. Гудзинський

Вик.: Попович В.П., Кідіна Н.В.